

Francuski flautisti nadahnuti operom Claude-Paul Taffanel: Fantazija "Der Freischutz" i fantazija "Mignon"

Stilinović, Lucija

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Music Academy / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:558601>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

MUZIČKA AKADEMIJA

VII. ODSJEK

LUCIJA STILINOVIĆ

FRANCUSKI FLAUTISTI NADAHNUTI
OPEROM

Claude-Paul Taffanel: „Der Freischütz“
i fantazija „Mignon“

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

MUZIČKA AKADEMIJA

VII. ODSJEK

FRANCUSKI FLAUTISTI NADAHNUTI OPEROM

Claude-Paul Taffanel: „Der Freischütz“ i fantazija „Mignon“

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: prof. art. Marina Novak

Studentica: Lucija Stilinović

Ak.god. 2017./2018.

ZAGREB, 2018.

DIPLOMSKI RAD ODOBRILO MENTOR

prof. art. Marina Novak

Potpis

U Zagrebu, _____

Diplomski rad obranjen _____ ocjenom _____

POVJERENSTVO:

1. _____
2. _____
3. _____

Napomena: Papirnata kopija rada dostavljena je za pohranu knjižnici Muzičke akademije.

Sadržaj

Sažetak

1. Uvod	1
2. Francuska škola flaute	2
2.1. Claude-Paul Taffanel i njegovi učenici	2
3. Skladbe inspirirane operama	7
3.1. Opera <i>Mignon</i> Ambroisea Thomasa	7
3.2. Claude-Paul Taffanel: Fantazija <i>Mignon</i>	8
3.3. Opera <i>Der Freischütz</i> Carl Marie von Webera	13
3.4. Claude-Paul Taffanel: Fantazija <i>Der Freischütz</i>	15
4. Notna izdanja - <i>Editions Gérard Billaudot</i> i <i>Universal Edition</i>	22
5. Usporedba flautističkih virtuoza s pjevačima	23
5.1. Tehnike sviranja flaute nadahnute ljudskim glasom	23
6. Zaključak	24
7. Literatura	25
7.1. Popis slika, priloga i notnih primjera	26

SAŽETAK

FRANCUSKI FLAUTISTI NADAHNUTI OPEROM

Claude-Paul Taffanel: „Der Freischütz“ i fantazija „Mignon“

U diplomskom radu obrađena je interpretativna analiza dviju fantazija *Der Freischütz* i *Mignon*. Ta dva djela vrlo su značajna u flautističkom repertoaru. Jedan od glavnih ciljeva ovog rada je usporedba opera *Der Freischütz* i *Mignon* s C.-P. Taffanelovim fantazijama. Kasnije su Philippe Bernold i Emmanuel Pahud uredili izdanja te dvije fantazije. Bernold je surađivao s izdavačkom kućom *Editions Gérard Billaudot*, dok je Pahud surađivao s izdavačkom kućom *Universal Edition*.

* **Ključne riječi:** francuska škola flaute, C.-P. Taffanel, operne fantazije, usporedba notnih izdanja

ABSTRACT

FRENCH FLUTE VIRTUOSO'S INFLUENCED BY OPERAS

Claude-Paul Taffanel : Fantaisie on „Der Freischütz“ and Grande fantaisie sur „Mignon“

The main focus of the master thesis will be on *Mignon Fantaisie* and Fantaisie on *Der Freischütz*. These pieces are the basis of the flute literature. The aim would be to make a comparison within primary and secondary sources in order to get better insight in performance practice. The pieces are based on operas and Taffanel made a transcription for the flute. Later on, Philippe Bernold and Emmanuel Pahud edited both Fantaisies. Bernold collaborated with *Editions Gérard Billaudot* and Pahud with *Universal Edition*.

* **Key words:** French Flute School, C.-P. Taffanel, operatic fantasies, comparison within primary and secondary sources

1. Uvod

Odabir teme diplomskoga rada proizlazi iz osobnog zanimanja za francusku školu flaute. Kao središnja ličnost izdvaja se Claude-Paul Taffanel (1844. - 1908.) koji je svojim radom i bogatim stvaralačkim opusom nadahnuo mnoge skladatelje i flautiste diljem svijeta. Bio je ne samo izvanredan flautist, već i skladatelj. Također je bio profesor na Pariškom konzervatoriju te je dirigirao mnogim operama poznatih skladatelja (G. Verdija, R. Wagnera, C.M. von Webera i dr.). Jedan od glavnih ciljeva ovog rada je usporedba opera s Taffanelovim fantazijama koje su prilagođene flauti uz pratnju klavira. Taffanelu su arije iz opera *Der Freischütz* C.M. von Webera i *Mignon* A. Thomasa poslužile kao inspiracija za pisanje fantazija čime je obogatio flautistički repertoar. Pri tome je arije prilagodio flautističkom izričaju. Vodio je računa o tonalitetu, vođenju melodijske linije te o upotrebi razne artikulacije. U poglavlju 2. objašnjen je pojam i značenje francuske škole flaute te njezin glavni predstavnik Claude-Paul Taffanel. Nakon toga slijede fantazije inspirirane operama *Der Freischütz* i *Mignon*. Također, u poglavlju 3. susrećemo se s pojmom salonske glazbe, zabavne glazbe s 19. i početkom 20. stoljeća. U zadnjem poglavlju uspoređuju se flautistički virtuozi s pjevačima. Flautisti su često inspirirani pjevačima, najviše pravilnim držanjem tijela kao potporom zračnog stupa.

2. Francuska škola flaute

Francuska škola flaute inspirirana je tehnikom učenja i sviranja flaute tada vodećih francuskih flautista i profesora. Javlja se početkom dvadesetoga stoljeća. Njezin je poznati predstavnik flautist Claude-Paul Taffanel (1844. - 1908.) koji je djelovao na Pariškom konzervatoriju, koji je osnovan 1784. godine pod nazivom *École Royale de Musique*. Godine 1795. dobio je naziv *Conservatoire National de Musique* koji je opstao sve do danas. Spomenuti konzervatorij bio je kolijevka glazbenog školovanja u Francuskoj te ujedno i vodeći konzervatorij u Francuskoj od 1860. pa sve do 1950. godine te je. Osim Claude-Paula Taffanela, neki od utjecajnijih profesora bili su : Philippe Gaubert (1879.-1941.), Marcel Moyse (1889.-1984.) i Jean –Pierre Rampal (1922.-2000.)

Početak dvadesetog stoljeća nije bilo individualnih satova, već je bila organizirana skupna nastava koja je obuhvaćala minimalno dvanaest sati tjedno. Takva vrsta poučavanja pomogla je studentima da osim konstantnog fokusiranja na svoje probleme tijekom sviranja i vježbanja uočavaju probleme i kod svojih kolega, te na taj način brže i efikasnije usvajaju znanje. Aspekti sviranja koje je njegovala francuska škola flaute, kao što su ton, repertoar, pedagoški pristup i sam instrument, nastavili su se modificirati i proširili su se na ostatak Europe i Ameriku. Ispiti, koje su studenti izvodili javno, sastojali su se od određenog broja kompozicija te prima-vista čitanja. Neki od poznatih studenata Pariškog konzervatorija bili su : François Devienne (1759.-1803.), Jean-Louis Tulou (1786.-1865.), Marcel Moyse (1889.-1984.), Jean-Pierre Rampal (1922.-2000.), Alain Marion (1938.-1998., asistent Rampala), Pierre-Yves Artaud (1946.) i Sophie Cherrier (1959.).

2.1. Claude-Paul Taffanel i njegovi učenici

Claude-Paul Taffanel rođen je u Bordeauxu 16. rujna 1844. godine, bio je srednje dijete Julesa i Anne Taffanel. Njegova starija sestra umrla je kao trinaestogodišnjakinja, dok se mlađi brat Henri Jérôme u svojoj punoljetnosti posve odvojio od obitelji. Paul Taffanel započeo je svoje glazbeno obrazovanje sa sedam godina, učeći flautu, violinu te klavir. Poučavao ga je njegov otac Jules, koji je i sam svirao fagot i trubu, a tijekom 1840. postao dirigent *Bordeaux Garde Nationale*. Nakon što je pokazao prirodan talent za flautu, Paul je odustao od sviranja violine, no nastavio je s učenjem klavira kod Josepha Schada, skladatelja i profesora na tadašnjem Konzervatoriju u Ženevi. Upisao je, i diplomirao flautu na Pariškom konzervatoriju u klasi Louisa Dorusa osvojivši prvu nagradu (*Premier Prix*) 1860. godine. Sljedećih trideset godina nastavio je briljantnu karijeru kao solist i kao orkestralni glazbenik u okviru djelovanja Pariške glazbene organizacije (*Société des Concerts*) i Pariške opere.

2.1.1 Taffanel - skladatelj

Taffanel je bio i školovani skladatelj, uz flautu upisao je i studij kompozicije. Stekao je diplomu iz harmonije (1862.) i poznavanja fuge (1865.) Prilikom skladanja koristio je svoje stečeno znanje i vještine, a velika prednost mu je bila poznavanje različitih mogućnosti i tehnika flaute. Uvijek je ušao u samu srž kompozicije pri čemu je primjenjivao znanje, osjećaje i inspiraciju koji su bili potaknuti razdobljem u kojem je živio. Umjesto korištenja dnevnika (*Notes biographiques*) Taffanel se koristio bilješkama koje je zapisao na priručnim listovima papira. Bilješke su mu služile kao dragocjeni putokaz za daljnji rad. U njima su se najčešće mogli pronaći detalji iz privatnog i profesionalnog života. Objavio je te informacije u obliku tablice s zapisima o dnevnim aktivnostima, privatnim satovima te održavanju koncerata u sklopu svog djelovanja unutar Pariške glazbene organizacije.

Taffanel je napisao *Puhački kvintet u g-molu* 1876.godine te razne transkripcije i originalna djela za flautu i glasovir. Posebno se ističe djelo *Andante pastoral et Scherzettino* iz 1907. godine kojim je pokazao liričnost francuske škole flaute.

2.1.2 Taffanel - flautist

O Taffanelovu umijeću sviranja flaute možda najbolje svjedoči pismo Vincenta d'Indyja (1851.-1931.). U svibnju 1874. na izletu nekolicine glazbenika u provincijskom gradu Béthune, pokraj Calaisa (sjever Francuske), bio je i mladi Vincent d'Indy koji je došao u kontakt s Taffanelom. U Béthuneu svirali su za lokalnu filharmonijsku zajednicu, no taj put d'Indy nije samo slušao Taffanela kako svira, već ga je pratio na klaviru. Potaknut zajedničkim muziciranjem napisao je dugo pismo prožeto dubokim emocijama svojoj polusestri Marie. Bio je očaran izvedbom Taffanelove fantazije *Mignon*, ali je istovremeno bio iznenađen reakcijom publike. U pismu je detaljno opisao njihov doživljaj kao "divlji", u pozitivnom smislu, dok je izvođenje "ozbiljnih" djela Mozarta i Webera publika dočekala s „ljubaznim“ entuzijazmom. To pismo, također, opisuje Taffanelovu izvedbu kao najopušteniju i najživahniju do tada. Sam ton Taffanelove izvedbe zaokružio je pojam estetike zvuka, kao što to nalaže francuska škola flaute. Također, zalagao se za promoviranje glazbe svojega doba (tada moderne glazbe) pišući nova solistička djela, no isto tako prihvaća glazbu prethodnih razdoblja. Najveću inspiraciju našao je u skladanju komornih djela, te je na taj način proširio repertoar flaute.

Slika 1. Claude-Paul Taffanel¹

2.1.3 Taffanel - profesor

Taffanel je bio i profesor na Pariškom konzervatoriju od 1893. pa sve do svoje smrti 1908. godine. Među njegovim najistaknutijim studentima bili su: Georges Barrère (1876.-1944.), René Le Roy (1898.-1985.) i Marcel Moyse od kojih je jedino Barrère širio utjecaj tzv. francuske škole flaute preko Atlantika diljem Sjedinjenih Američkih Država. Georges Laurent (1886.-1964.), solo flautist Bostonskog simfonijskog orkestra, bio je predstavnik zadnje generacije Taffanelovih studenata.

Godine 1871. Taffanel je utemeljio *Société Nationale de Musique*, a 1879. osnovao je *Société de Musique de Chambre pour Instruments à Vent* (Društvo komorne glazbe za drvene puhače), kojem je bio na čelu petnaest godina. Time je proširen repertoar komorne glazbe za duhačke instrumente, uključujući i Gounodovu *Petite simfoniju* (1885.).

¹ Powell, Ardal. The Yale Musical Instrument Series. The Flute. New Haven and London. Yale University Press, 2002.

Kada je Taffanel imao 45 godina, započeo je novo poglavlje svoje karijere postavši glavnim dirigentom *Société des Concerts* 1892. godine. Proširio je repertoar glazbom suvremenika te je u Pariškoj operi 1893. po prvi put dirigirao operama Giuseppea Verdija i Richarda Wagnera.

U prilogu 1. prikazan je popis djela različitih skladatelja izvedenih krajem 19. i početkom 20. stoljeća kojima je Taffanel dirigirao na premijernim izvedbama ili novim produkcijama.

Date	Composer	Work	Description
March 16, 1894	Massenet	<i>Thaïs</i>	Premiere
October 12, 1894	Verdi	<i>Otello</i>	Premiere
February 5, 1895	Holmès	<i>La Montagne noir</i>	Premiere
May 13, 1895	Wagner	<i>Tannhäuser</i>	New Production
December 18, 1895	Guiraud/Saint Saëns	<i>Frédégonde</i>	Premiere
February 3, 1896	Donizetti	<i>La Favorite</i>	Revival
April 24, 1896	Duvemoy	<i>Hellé</i>	Premiere
February 19, 1897	Bruneau	<i>Messidor</i>	Premiere
June 7, 1897	Meyerbeer	<i>Les Huguenots</i>	Revival
November 5, 1897	Wagner	<i>Die Meistersinger</i>	Premiere
May 9, 1898	Meyerbeer	<i>Le Prophète</i>	Revival
June 8, 1898	Rousseau	<i>La Cloche du Rhin</i>	Premiere
December 23, 1898	Vidal	<i>La Burgonde</i>	Premiere
April 16, 1899	Chabrier	<i>Briséis (Act 1)</i>	Premiere
September 20, 1899	Reyer	<i>Salammbô</i>	Revival
November 15, 1899	Berlioz	<i>La Prise de Troie</i>	Premiere
February 15, 1901	Lerous	<i>Astarté</i>	Premiere
October 23, 1901	Saint-Saëns	<i>Les Barbares</i>	Premiere
December 31, 1901	Wagner	<i>Siegfried</i>	Premiere
March 6, 1903	Reyer	<i>La Statue</i>	Premiere
May 18, 1903	Saint-Saëns	<i>Henry VIII</i>	Revival
April 17, 1904	Erlanger	<i>Le Fils de l'étoile</i>	Premiere
May 31, 1904	Verdi	<i>Il Trovatore</i>	New Production
December 11, 1904	Wagner	<i>Tristan und Isolde</i>	Premiere
April 12, 1905	Gluck	<i>Armide</i>	New Production
October 27, 1905	Weber	<i>Der Freischütz</i>	New Production

Prilog 1. Premijere i nove izvedbe Taffanela kao dirigenta²

Iz priloga 1. vidljivo je kako je Taffanel imao prilike izvesti po prvi put djela kao što su: Verdijev *Otello*, Wagnerov *Die Meistersinger* i *Siegfried*,... Uz premijere, Taffanel je unio i novitete u već izvođene opere kao na primjer: Wagnerov *Tannhäuser*, Gluckove *Armide* te Weberov *Der Freischütz*.

² Blakeman, Edward. Taffanel: Genius of the Flute (Oxford: Oxford University Press, 2005.) str. 164.-165.

3. Skladbe inspirirane operama

Salonska glazba vrsta je zabavne glazbe s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Nastala je iz komorne glazbe aristokratskih salona 17. i 18. stoljeća. Odlikuje se ugrađenošću oblika, sentimentalnošću i pretjeranim solističkim virtuozičkom. Osim fantazija *Mignon* i *Freischütz*, još je nekoliko opernih fantazija prisutno u flautističkom repertoaru, kao npr. François Borne (1840.-1920.): *Fantazija na Bizetovu operu Carmen*, Franz (1821.-1883.) i Karl (1825.-1900.) Doppler: *Rigoletto fantazija* za dvije flaute, Giulio Briccialdi (1818.-1881.): *Karneval Venecije* te Theobald Böhm (1794.-1881.): *Fantazija Freischütz*. Zajednički je nazivnik svih opernih fantazija virtuoznost te preuzimanje najpopularnijih arija iz opera koje završavaju velikim finalom. Virtuoznost se odlikuje s puno brzih pasaža različitih artikulacija kao i s melodijama dugog daha. Gore navedene fantazije bile su namijenjene kućnim izvedbama, jer su ih u većini slučajeva izvodili svirači amateri uz pratnju klavira.

3.1. Opera *Mignon* Ambroisea Thomasa

Opera *Mignon* komična je opera Ambroisea Thomasa podijeljena u tri čina. Originalan francuski libreto napisali su Jules Barbier (1825.-1901.) i Michel Carré (1821.-1872.), prema Goetheovu romanu *Naukovanje Wilhelma Meistera*. U stvaranju Mignonova karaktera libretisti su kreirali unikatan motiv nemoralne žene, tzv. *femme fatale*, opisanu u širokoj paleti emocija, od ljubavnog zanosa do divlje ljubomore, nevjerice i ponovnog buđenja ljubavi prema izgubljenom ocu. Lik Mignon (mezzosopran) izrazito je kompleksan kao i glazba koja ju prikazuje. Ostali likovi su: Wilhelm Meister (tenor), Lothario (bas), Laerte (tenor), Jarno (bas), Frédéric (kontraalt), Antonio (bas), zatim gradski ljudi, Romi te glumci i sluga. Opera je doživjela veliki uspjeh nakon što je praižvedena 17. studenog 1866. godine zahvaljujući Célestine Galli-Marié u glavnoj ulozi.

U Goetheovu romanu Mignon nije glavni lik, no Barbier i Carré pokazali su iznimno dobru kazališnu prosudbu prilikom prilagodbe djela koje nije, na prvi izgled, prikladno za osnovu opernog libreta. Jedna od glavnih odlika komičnih opera je sretan završetak, koji je prisutan u operi *Mignon*, iako u romanu Mignon umire. Izvorni pjevači koji su tumačili operu bili su: Marie Cabel kao Filina, Léon Achard kao Wilhelm Meister, Eugène Battaille kao Lothario i Joseph-Antoine-Charles Couderc kao Laerte. Opera je doživjela sto izvedbi u osam mjeseci. Britanska premijera održana je u Drury Laneu 5. srpnja 1870. godine gdje je pjevana na talijanskom jeziku, a skladatelj je napisao recitative kao zamjenu govornog dijaloga.

Također, prilagodio je naslovnu ulogu za sopranisticu Christine Nilsson. Ulogu Frédérica, koju je do tada pjevao tenor, preuzeo je kontraalt Zélia Trebelli.

3.2. Claude-Paul Taffanel: Fantazija *Mignon*

Djelo koje je Taffanel izveo u gradu Béthune izdao je Heugel 1874. godine s naslovom *Grande fantaisie sur Mignon, opéra d'Ambroise Thomas*, s posvetom Louisu Dorusu. To isto djelo bilo je prvi put zapaženo u prosincu 1873. godine kada je *Revue et gazette musicale* objavio: "Flautist Taffanel svirao je sa zavidnom lakoćom i vještinom transkripciju *Mignon* opere". U pismu Vincenta d'Indyja svojoj polusestri Marie d'Indy (6. lipnja 1874.), Vincent opisuje fantaziju *Mignon* kao djelo puno „trikova“ s ponovljenim notama, velikim arpeggima, zavidnim pasažama za flautu, zatim ljestvicama u oktavama s jednog kraja klavijature do drugog, unisono trilerima u obje ruke te kromatskim ljestvicama u klavirskoj partituri. Nema dokaza da je Taffanel ikada svirao u orkestru operu *Mignon*. Do kraja 1867. godine Taffanel je napisao pet fantazija. *Mignon* fantazija mu je poslužila kao predložak za skladanje još četiriju fantazija. Fantazije na: C.M. von Weberov *Der Freischütz* (1876.), J.-P. Rameauov *Les Indes Galantes* (1877.), L. Delibesov *Jean de Nivelle* (1881.) i A. Thomasov *Françoise de Rimini* (1884.).

Fantazija *Mignon* uvodi glazbenu scenu počevši s kratkom kadencom. Nakon toga slijedi nekoliko tema, arije iz opere, koje su ukrašene varijacijama, primjerice: *Mignon* arija - *Connais-tu le pays* te Filina arija – *Je suis Titania*.

MIGNON. *dol.*

Con-nais-tu le-pays — où fleurit l'oranger? — Le pays des fruits

din. *pp*

d'or — et des roses vermeil — les. Où — la brise est plus douce

pp

— et l'oiseau plus léger. — Où dans toute sai-son — bu-tinent les a-

scmpre dolce. *poco cresc.*

-beilles, Où rayonne et sourit, comme un bienfait de Dieu, Un éternel prin-

Notni primjer 1. Ambroise Thomas: Opera Mignon– Mignon arija: Connais-tu le pays?³

³ [http://imslp.org/wiki/Mignon_\(Thomas%2C_Ambroise\)](http://imslp.org/wiki/Mignon_(Thomas%2C_Ambroise))

4 Flute

60 ROMANCE
Andantino ♩=120

p sostenuto ed espressivo

70

Più mosso

80

Notni primjer 2. Claude-Paul Taffanel: *Mignon fantazija*, 60. -77. takt

Connais-tu le pays où fleurit
l'oranger?

Le pays des fruits d'or et des
roses vermeilles,

Où la brise est plus douce et
l'oiseau plus léger,

Où dans toute saison butinent les
abeilles,

Où rayonne et sourit, comme un
bienfait de Dieu,

Un éternel printemps sous un ciel
toujours bleu!

Poznajete li zemlju u kojoj
cvjetaju narančasti cvjetovi?

Zemlja zlatnog voća i grimiznih
ruža,

Gdje je povjetarac svjež i ptice
lete na svjetlu,

Gdje je moguće vidjeti pčele u
potrazi za cvjetovima,

Gdje su blistavi osmijesi
blagoslovljeni od Boga,

Vječno proljeće pod plavim
neбом!

Prilog 2. Tekst arije na francuskom i hrvatskom jeziku⁴

Notni primjeri 1. i 2. jasno pokazuju da je tonalitet ostao isti (Des-dur). U Taffanelovoj obradi flauta je preuzela ulogu mezzosoprana, kao što je i fraziranje prilagođeno flautističkom izričaju. Artikulacija je bitno drugačija od one u ariji; Taffanel koristi mnogo legata. U drugom stihu arije Taffanel koristi oktaviranu melodiju nastojeći je prilagoditi srednjem registru flaute gdje ona zvuči nježnije i toplije.

⁴ slobodan prijevod: L.S.

POLONAISE.

Moderato tempo di polacca (96=)

FILINA

f Je - suis Ti-ta-ni-a la blon - de, Je -

mf

suis Ti-ta-ni-a fil - le - de l'air! En ri - ant... je parcoure le mon - de Plus vi - ve

p que l'oiseau, plus prompt - que l'éclair.

f

Je - suis Ti-ta-ni-a la blon - de! Ah!

Notni primjer 3. Ambroise Thomas: Opera *Mignon* - Filina arija: *Je suis Titania*

Notni primjer 4. Claude-Paul Taffanel: *Mignon fantazija*, 29.-37. takt

Je suis Titania la blonde,

Je suis Titania, fille de l'air,

En riant je parcours le monde,

Plus vive que l'oiseau,

Plus prompte que l'éclair!

Ja sam Titania, djevojka plave
kose,

Ja sam Titania, kći zraka!

S osmijehom, putujem svijetom

Življa od ptice,

Brža od munje!

Prilog 3. Tekst arije na francuskom i hrvatskom jeziku⁵

Iz notnih primjera 3. i 4. vidljivo je kako prevladava isti tonalitet, radi se o B-duru. A. Thomas koristi mnoštvo koloratura, dok je Taffanel pojednostavio melodijsku liniju. Isto tako Taffanel vodi računa i o jačem izgovoru u dubljem registru flaute te raspjevanoj melodijskoj liniji u srednjem registru.

⁵ slobodan prijevod: L.S.

3.3. Opera *Der Freischütz* Carl Marie von Webera

U operi *Der Freischütz*, Carl Maria von Weber uspio je pronaći ravnotežu između pristupačnosti i glazbenog značaja, zbog kojih je postala daleko najpopularnija njemačka opera tadašnjice. Ona pokazuje osjećaj za kazalište i živost koju nitko od Weberovih njemačkih suvremenika nije mogao prepoznati i upotrijebiti. Louis Spohr (1784.-1859.), Weberov najjači konkurent u opernom stvaralaštvu, promicao je osebujni žanr njemačkoga romantičnog *Singspiela* tako što je na primjeru *Fausta* (1813.) pokazao kako je moguće skladati hvalevrijedno djelo koje u mnogočemu nadmašuje *Der Freischütz*. Spohrova upotreba motiva bila je opsežnija i suptilnija od bilo čega što je postignuto prije zrelog Wagnera. *Der Freischütz* i *Faust* označavaju najudaljeniju točku razvoja *Singspiela* kao glavne odlike njemačke romantične opere. Kasnija djela, kao što je H. Marschnerov *Hans Heiling* koji, također, posjeduje slične glazbene i dramske osobine, ne dodaje ništa značajno u razvoj te iste opere.

Weberova *Der Freischütz* opera pripada trećoj fazi njegova stvaralaštva. Tom je operom pokazao kako se nadovezati na pitanja karaktera, dramatične istine koje je nalazio u djelima Mozartovih opera kao i Beethovenovog *Fidelia* te Hoffmannovoj *Undini*. Libreto je napisao Friedrich Kind (1768.-1848.). Njihova suradnja razvila je priču o sukobu suprotstavljenih svjetova dobra i zla. Opera *Der Freischütz* praizvedena je u Berlinu u *Schauspielhausu* 18. lipnja 1821. godine. Neki od likova su: Ottokar (bariton), Cuno (bas), Agathe (sopran), Ännchen (sopran), Caspar (bas), Max (tenor) i Kilian (bariton).

ZUR EINFÜHRUNG

Von Hermann Abert.

Der 18. Juni 1821 war nicht nur für das Berliner Opernleben, sondern für die deutsche Oper überhaupt und damit für unser gesamtes deutsches Volk ein Ehrentag | ersten Ranges. Am Eingang des neuen, von Schinkel erbauten und kurz zuvor eingeweihten Königlichen Schauspielhauses war folgender Anschlag zu lesen:

Königliche Schauspiele.

Montag, den 18. Juny 1821

Im Schauspielhause.

Zum Erstenmale:

Der Freischütz.

Oper in 3 Abtheilungen (zum Theil nach dem Volksmärchen: Der Freischütz) von F. Kind. Musik von Carl Maria v. Weber.

Personen:

Ottokar, regierender Graf Hr. Rebenstein.
Cuno, gräflicher Erbförster Hr. Wauer.
Agathe, seine Tochter Mad. Seidler.
Ännchen, eine junge Verwandte . . . Mile. Joh. Eunike.
Caspar, erster } jägerbursch Hr. Blume.
Max, zweiter } Hr. Stümer.
Samiel, der schwarze Jäger Hr. Hillebrand.
Ein Eremit Hr. Gern.
Killian, ein reicher Bauer Hr. Wiedemann
Brautjungfern Mlle. Henr. Reinwald etc.
Jäger und Gefolge des Grafen Hr. Michaelis, Hr. Titschow,
Hr. Buggenhagen etc.

Szene: In Böhmen. Zeit: Kurz nach Beendigung des Dreißigjährigen Krieges.
Die sämtlichen neuen Decorationen sind von dem königl. Decorations-Maler Herrn Groplus gezeichnet und gemalt.

Arienbücher sind das Stück für 4 Groschen an der Kasse zu haben.

Zu dieser Vorstellung sind nur noch Parterre-Billetts à 12 Gr. und Amphitheater-Billetts à 6 Gr. zu haben.

Anfang 6 Uhr; Ende 9 Unr.
Die Kasse wird um 5 Uhr geöffnet.

Nr. 915

E. E. 4381.

Ernst Eulenburg, Leipzig-Wien

Prilog 4. Programska knjižica premijerno izvedene Freischütz opere 1821.godine

3.4. Claude-Paul Taffanel: Fantazija *Der Freischütz*

Taffanelova fantazija *Der Freischütz* jedan je od boljih primjera mogućnosti samog instrumenta te prikazivanja flautističkog virtuoziteta. Taffanel je odabrao nekoliko ulomaka iz Uvertire, kao i ulomke iz svih triju činova, uključujući arije Agathe, Maxa i Ännchen. Ova fantazija zahtijeva dobru tehničku spremnost, fokusiran ton s puno različitih nijansi boja te muzikalnost. Vrlo često je na programima audicija i natjecanja, jer za glazbenika predstavlja poseban izazov. Varijacije se postepeno razvijaju u težini zadanih melodijskih linija. Također, Taffanel pažljivo pristupa dvjema arijama. Agathina arija iz drugog čina stvara poseban ugođaj idile, dok u trećem činu original solo flaute Taffanel daje klaviru, te na taj način flauta nježno kontrapunktira glavnu melodiju (Blakeman 2005.).

Adagio

Soli

40

Fl.

Cl.

Vl.

Vla.

Ag.

Vc. e Cb.

Heer dunk-ler Wol-ken dumpf und schwer. Zu dir wen-de ich die

50

Vl.

Vla.

Ag.

Vc.

Hän-de, Herr ohn' An-fang und ohn' En-de! Vor Ge-fah-ren uns zu

E. E. 4381

172

60

Vl.

Vla.

Ag.

Vc.

wah-ren, sen-de dei-ner En-gel Schaa-ren!

Notni primjer 5. Carl Maria von Weber: *Der Freischütz*- Arija Agathe

48 **Adagio** (♩ = 80) *molto sostenuto* *pp*

58 *more* *mp* *mf* *poco rit.* *dark* *sad, upset*

Notni primjer 6. Claude-Paul Taffanel: *Freischütz* fantazija, 50.-65. takt

Zu dir wende ich die Hände,	Prepuštam se u Tvoje ruke,
Herr ohn' Anfang und ohn'e Ende	Gospodine.
Vor Gefahren uns zu wahren,	Pošalji svoje anđele da nas štite
Sende deiner Engel Schaaren!	od opasnosti!

Prilog 5. Tekst arije na njemačkom i hrvatskom jeziku⁶

Notni primjeri 5. i 6. pokazuju da se ne radi o istom tonalitetu, arija Agathe napisana je u E-duru, dok je Taffanel koristio D-dur. Također, Taffanel je koristio pretežno legato artikulaciju, dok je uloga Agathe napisana u non legato. Na taj način Taffanel zahtijeva "glatku" melodijsku liniju, što flautistu naročito otežava, zato što se radi o dubljem registru.

⁶ slobodan prijevod: L.S.

105

Tempo

Andante con moto

Fl. *su 2*

Ob.

Cl.

Fg.

Vl. *ff*

Vla.

Max *ff*

Vc. & Cb. *ff*

Su mia! (verschwindet wieder)

Hand!

110

Fl.

Ob.

Cl.

Vl. *dolce*

Vla. *dolce*

Max *dolce*

Vc. & Cb. *dolce*

Jetzt ist wohl ihr Fenster of-fen, und sie horcht auf meinen Tritt, läßt nicht

E. F. 4381

106

Fr.

Vl.

Vla.

Max *pp*

Vc. & Cb. *pp*

ab vom iren-en Hof-fen: Max bringt ge-te Zeichen mit, Max bringt

150

Cl.

Fg.

Cor. (C)

Vl. *pp*

Vla. *pp*

Max *pp*

Vc. & Cb. *pp*

gn - le Zei-chen mit! Wenn sich rauschend Klätter re - gen wühlet sie

HAND

E. F. 4381

107

Cl.

Cor. (C)

Vl.

Vla.

Max

Vc. & Cb.

wohl, es sei mein Fuß, hipft vor Freu-den, winkt ent-

110

Fg.

Vl. *ritard.* *pp*

Vla. *pp*

Max *ritard.* *pp*

Vc. & Cb. *pp*

ge-gen nur dem Laub, zur dem Laub den Lie-ben-gruß, hipft vor

tempo *dolce*

E. F. 4381

108

160

Fl.

Cl.

Fg.

Vl.

Vla.

Max

Vc. & Cb.

ritard. *pp*

ff

pp

ff

pp

Freuden, winkt ent-gegen nur dem Laub den Lie-bes-gruß.

pp

Notni primjer 7. Carl Maria von Weber: Der Freischütz – Arija Maxa: Durch die Wälder

Notni primjer 8. Claude-Paul Taffanel: *Freischütz fantazija*, 157.- 177. takt

Jetzt ist wohl ihr Fenster offen,

Und sie horcht auf meinen
Schritt,

Läßt nicht ab vom treuen Hoffen:

Max bringt gute Zeichen mit!

Wenn sich rauschend Blätter
regen,

Wähnt sie wohl, es sei mein Fuß;

Hüpft vor Freuden, winkt
entgegen...

Nur dem Laub den Liebesgruß.

Sada joj je prozor otvoren,

I ona sluša moj korak,

Nemojte se osloniti na nadu:

Max donosi dobre vijesti!

Ako se šuštanje lišća čuje, ona
zamišlja da je moj hod;

Skokovi za radost, kretnje prema meni

... Samo lišće prima njezin ljubavni
pozdrav.

Prilog 6. Tekst arije na njemačkom i hrvatskom jeziku⁷

U notnim primjerima 7. i 8. primjećuje se isti tonalitet, G-dur; radi se o vrlo jednostavnoj melodijskoj liniji. Taffanel zahtijeva smirenu melodijsku liniju dugog daha u piano dinamici koju u međuvremenu razvija sve do mezzoforte (samo nekoliko taktova), no promjenom boje tona vraća ju natrag u piano dinamiku.

⁷ slobodan prijevod: L.S.

7. Ariette

Allegretto

Flauto
 Oboi
 Fagotti
 Corni in C
 Violino I
 Violino II
 Viola
 Ännchen
 Violoncello e Contrabasso

Ob.
 Fg.
 Cor. (C)
 Vl.
 Vla.
 Än.
 Vc.
 e Ch.

Ännchen (mit lebhafter Pastosime)
 Kommt ein schlanker Bursch ge-

R. E. 4381

10 *1. Solo*
 Vl.
 Vla.
 Än.
 Vc.
 Ch.
 Än.
 Vc.
 Ch.

ganzen, blond von Locken o-der braun, hell von Aug' und rot von
 Wan-gen; ei, nach dem kann man wohl schauh, ei, nach dem kann man wohl schauh, ei, nach

20
 Fl.
 Vl.
 Vla.
 Än.
 Vc.
 Ch.

1. Solo

R. E. 4381

Ob.
 Fg.
 Cor. (C)
 Vl.
 Vla.
 Än.
 Vc.
 e Ch.

dem, nach dem kann man wohl schauh!

Bassi

Notni primjer 9. Carl Maria von Weber: Der Freischütz- Ännchen arija "Kommt ein schlanker Bursch gegangen"

low less but deep character t=t young teenage girl

247 **Meno vivo** (♩ = 108) *p* *sharp*

254 *espr.* *p*

260 *leggiero*

264 *mf con brio* *f* *tr*

269 *dim. show more* *cresc.*

Notni primjer 10. Claude-Paul Taffanel: Freischütz fantazija, 249.-270. takt

Kommt ein schlanker Bursch
gegangen,
Blond von Locken oder braun,
Hell von Aug' und rot von
Wangen,
Ei, nach dem kann man wohl
schauen.

Kad vitka mladost prolazi,
plava ili smeđa kosa,
Svijetle oči i crveni obrazi,
Doista, svakako ga možete
pogledati.

Prilog 7. Tekst arije na njemačkom i hrvatskom jeziku⁸

Arija Ännchen (notni primjer 9.) i Taffanelova fantazija (notni primjer 10.) nisu u istom tonalitetu. Arija je u C-duru, dok je odgovarajući ulomak fantazije u G-duru. Arija je istaknuta odlučnim karakterom, koji Taffanel pokazuje oštrom artikulacijom i akcentima.

⁸ Slobodan prijevod: L.S.

4. Notna izdanja - *Editions Gérard Billaudot* i *Universal Edition*

Ima više objavljenih verzija fantazija, no ovaj se diplomski rad koristi Fantazijom *Mignon* koju je objavio Philippe Bernold (*Editions Gérard Billaudot*) i *Der Freischütz* fantazijom koja ima dva izdanja; izdanje Philippea Bernolda (*Editions Gérard Billaudot*) i Emmanuela Pahuda (*Universal Edition*). Bernolda i Pahuda ubrajamo među najutjecajnije flautiste današnjice. Uspoređujući te dvije fantazije, izvođač će dobiti bolji uvid u djelo znajući razlike u dinamici i artikulaciji te će mu definitivno pomoći u pravilnom načinu interpretiranja. Također, snimke obojice flautista dostupne su na internetu tako da izvođaču može biti lakše kada čuje s kakvom lakoćom i briljantnošću oni izvode Taffanelove fantazije.

Philippe Bernold (1960.-) francuski je flautist, profesor flaute i komorne glazbe na Pariškom konzervatoriju koji je preuzeo klasu Pierre-Yvesa Artauda (1946.-). Paralelno s flautističkom karijerom, Bernold je uspio izgraditi i bogatu karijeru kao dirigent.

Emmanuel Pahud (1970.) započeo je s prvim satovima flaute kao šestogodišnjak u Rimu. Kasnije je studirao u Briselu, zatim u Parizu s Michelom Debostom kao i s Aurèle Nicoletom u Bazelu. Orkestralno iskustvo stekao je sa sviranjem u Radijsko-simfonijskom orkestru u Bazelu i Minhenskoj filharmoniji. Solo flautist Berlinske filharmonije postao je 1993. godine gdje svira i dandanas. Kao solist nastupio je sa svim vodećim orkestrima diljem svijeta, isto tako aktivan je i u komornom muziciranju. Osvojio je pregršt nagrada i snimio CD-ove za mnoge diskografske kuće. U lipnju 2009. francusko Ministarstvo kulture odlikovalo je Pahuda kao *Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres* (Viteza reda umjetnosti i književnosti) za doprinos francuskoj umjetničkoj sceni.

5. Usporedba flautističkih virtuoza s pjevačima

Flauta se smatra najvirtuoznijim duhačkim instrumentom zbog svoga tehničkog kapaciteta kao i široke palete boja tonova. Puno je sličnosti između pjevača i flautista. Flautisti su često inspirirani pjevačima, najviše pravilnim držanjem tijela kao potporom zračnog stupa. Dobar primjer je moto „sviraj kao pjevač“⁹, pogotovo u sviranju legata. Uvijek je glavna rasprava u metodama učenja flaute (Taffanel & Gaubert: 17 Grande Exercices Journaliers de Mécanisme (1923.), M. Moysé: De la Sonorité (1934.), Peter- Lukas Graf: The Singing Flute: How to Develop an Expressive Tone (2003.), Philippe Bernold: The Wind, the Sound (2016.)) kako neprimjetno povezati različite intervale sa stalnim pritiskom zraka, pritom ne mijenjajući kvalitetu legata.

5.1. Tehnike sviranja flaute nadahnute ljudskim glasom

„Legato pjevanje“ baza je pjevačkog glasa i njegova muzičkog izričaja. Način na koji pjevač povezuje note različitih visina prilikom disanja i kontrole daha omogućuje tonu nesmetano kretanje. Slično kao i kod gudačkog instrumenta, flauta ima mogućnosti varirati boje tonova. Kod gudačkih instrumenata kvaliteta tona ovisi o direktnom kontaktu gudala na žicu, dok kod flaute boja tona ovisi o postavi usnica „ambažure“, udaljenosti te kuta puhanja. Što je manja udaljenost to je zvuk intenzivniji, rezonantniji i fokusiraniji, no isto tako zvuk može postati grub i agresivan. Većina profesora zahtijeva da studenti zamisle ljudsko tijelo kao rezonantnu kutiju. To pomaže u mnogim pogledima, kao na primjer, vrlo je važno kako je tijelo postavljeno radi pravilnog disanja. To je ključna stvar koju flautisti mogu poboljšati ugledavši se na pjevače. Pjevački glas nije rezonantan ako prsni koš nije u potpunosti otvoren. Isto tako, vibrato povezuje pjevače i flautiste. Marcel Moysé (1889.-1984.) je početkom 20. stoljeća istaknuo važnost sviranja s vibratom u zanimljivom članku pod nazivom *Le vibrato en 1905*. U tom članku Moysé objašnjava kako vibrato nije samo glavna odlika romantizma, već ukras koji pokazuje ekspresiju izvođača. Vibrato se dobiva grlom i ne ometa zračni stup (Bernold,2016.). Taj pokret grla jedino je moguć uz srednji pritisak zraka. Razumijevanje povezanosti prstiju (tehnik) i disanja jest jedna od najbitnijih stvari prilikom postanka flautističkog virtuoza. Kao i kod pjevanja, flauta zvuči glasnije u višim registrima nego u nižim, tako i pjevač koristi više zraka i energije kod pjevanja viših tonova. Kvaliteta pritiska zraka trebala bi se povećati kako se ide iz nižeg registra prema srednjem i sve do najvišeg registra. Prema tome, potrebno je puhati malo jače kada glazbena linija raste i postepeno smanjivati zrak kada se linija kreće prema dolje. Takav se princip slijedi sve dok nije označeno suprotno, diminuendom ili crescendom.

⁹ Play like a singer! (Bernold, 2016.)

Dublji se registar flaute odlikuje misterioznošću, srednji registar nježnošću i toplinom te viši registar otvorennošću i reprezentnošću. Osim solističkog i komornog repertoara, flauta ima značajnu ulogu u solo dionicama orkestralnih skladbi, kao što su to primjeri naročito u Gluckovim i Weberovim djelima (Blakeman 2005.).

6. Zaključak

Usporedbom originalnih partitura opera *Freischütz* i *Mignon* (pjevački glas) i odabranih ulomaka iz Taffanelovih fantazija (flauta) vidljivo je sljedeće: pretežito se upotrebljava isti tonalitet; različite artikulacije i prikazivanje karaktera različitim sredstvima (artikulacijom, dinamikom, akcentima, melodijom dugog daha,...).

Taffanel nadilazi standarde flautističkog repertoara. Dramaturgija je prisutna u svim njegovim djelima, te on pridaje veliku pažnju virtuoznosti. Fantazije započinje uvodnim djelom u kojem najavljuje tematiku te polako uvodi varijacije koje se postepeno razvijaju u težini zadanih melodijskih linija. Važno je spomenuti kako klavirska pratnja kontrapunktira sa solodionicom flaute te ju priprema za tematiku koja slijedi. Taffanel je bio virtuoz ne samo u muziciranju, nego je bio potkovan bogatim skladateljskim i teorijskim znanjem. Godine 1868. Pariška glazbena organizacija (Société des Concerts) opisala je Taffanela sljedećim riječima : "Taffanel- najpriznatiji flautist. Gospodin Taffanel je apsolutna perfekcija, nitko ne može svirati flautu bolje nego je on svira. Njegova tehnika je nedokučiva, pogotovo u brzim pasažama kada se čini da uopće ne pomiče prste. Kvaliteta tona tako je svjež, delikatna da mu samo ljudski glas može konkurirati..."

7. Literatura

- Bernold, Philippe. *The Wind, the Sound. A Selection of Exercises and Repertoire Excerpts to Gain Control of the Air Column and Develop a Beautiful Sound*. Paris. Gérard Billaudot Éditeur, 2016.
- Blakeman, Edward. *The Correspondence of Camille Saint-Saëns and Paul Taffanel, 1880–1906*. Oxford. Oxford University Press, 1982.
- Blakeman, Edward. *Moyse, Marcel (Joseph)*. Grove Music Online. Oxford Music Online.
http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/19264?q=marcel+moyse&search=quick&pos=1&_start=1#firsthit (pristup 23.listopada 2017.)
- Blakeman, Edward. *Taffanel: Genius of the Flute*. Oxford: Oxford University Press, 2005.
- Brown, Clive. *Carl Maria von Weber*. Grove Music Online. Oxford Music Online.
http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/40313pg9?q=carl+maria+v on+weber&search=quick&pos=1&_start=1#firsthit (pristup 23. listopada 2017.)
- Brown, Clive. *Der Freischütz*. Grove Music Online. Oxford Music Online.
http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/O007222?q=freischutz&search=quick&pos=1&_start=1#firsthit (pristup 23.listopada 2017.)
- Debost, Michel. *The Simple Flute: From A to Z*. Oxford: Oxford University Press, 2002.

- Dorgeuille, Claude; Blakeman, Edward. The French Flute School: 1860-1950. London. Bingham, 1986.
- Galway, James. Yehudi Menuhin Music Guides. Flute. London: Kahn & Averill, 1982.
- Krell, John C. Kincaidiana. A Flute Player's Notebook. Santa Clarita, California: The National Flute Association, Inc., 1997.
- Maclagan, Susan J. A Dictionary for the Modern Flutist. Lanham: The Scarecrow Press, 2009.
- Moyse, Marcel. Comment j'ai pu maintenir ma forme. Mainz: Schott Musik International, 1998.
- Powell, Ardal. The Yale Musical Instrument Series. The Flute. New Haven and London: Yale University Press, 2002.
- Wigmore, Richard. Emmanuel Pahud. Grove Music Online. Oxford Music Online, http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/53963?q=emmanuel+pahud&search=quick&pop=1&_start=1#firsthit (pristup 23.listopada)

7.1. Popis slika, priloga i notnih primjera

Slika 1. Powell, Ardal. The Yale Musical Instrument Series. The Flute. New Haven and London. Yale University Press, 2002.

Prilog 1. Blakeman, Edward. Taffanel: Genius of the Flute. Oxford: Oxford University Press, 2005., str. 164.-165.

Prilog 2. i 3. [http://imslp.org/wiki/Mignon_\(Thomas%2C_Ambroise\)](http://imslp.org/wiki/Mignon_(Thomas%2C_Ambroise)) (pristup: 3.lipnja 2018.)

Prilog 4.- 7. Carl Maria von Weber: *Der Freischütz Opera*. Eulenburgs kleine Partitur-Ausgabe Nr. 915. Leipzig, Wien: Ernst Eulenburg

Notni primjer 1. [http://imslp.org/wiki/Mignon_\(Thomas%2C_Ambroise\)](http://imslp.org/wiki/Mignon_(Thomas%2C_Ambroise)) (pristup: 3.lipnja 2018.)

Notni primjer 2. <https://www.scribd.com/document/285525626/Paul-Taffanel-Grande-Fantaisie-on-Themes-from-the-Opera-Mignon> (pristup: 3. lipnja 2018.)

Notni primjer 3. <http://hz.imslp.info/files/imglnks/usimg/0/0c/IMSLP26123-PMLP25156-Thomas-MignonVSfr.pdf>, 204.str. (pristup: 3. lipnja 2018.)

Notni primjer 4. Claude-Paul Taffanel: *Grande fantaisie sur Mignon*. Paris: Gérard Billaudot (Philippe Bernold), 2006.

Notni primjer 5. Carl Maria von Weber: *Der Freischütz Opera*. Eulenburgs kleine Partitur-Ausgabe Nr. 915. Leipzig, Wien: Ernst Eulenburg

Notni primjer 6. Claude-Paul Taffanel: *Fantasie über Freischütz*. Wien: Universal Edition (Emmanuel Pahud), 2012.

Notni primjer 7. Carl Maria von Weber: *Der Freischütz Opera*. Eulenburgs kleine Partitur-Ausgabe Nr. 915. Leipzig, Wien: Ernst Eulenburg, 105.- 108. str.

Notni primjer 8. Claude-Paul Taffanel: *Fantasie über Freischütz*. Wien: Universal Edition (Emmanuel Pahud), 2012.

Notni primjer 9. Carl Maria von Weber: *Der Freischütz Opera*. Eulenburgs kleine Partitur-Ausgabe Nr. 915. Leipzig, Wien: Ernst Eulenburg, 156.- 158.str.

Notni primjer 10. Claude-Paul Taffanel: *Fantasie über Freischütz*. Wien: Universal Edition (Emmanuel Pahud), 2012.